

# MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

Gazdasági és társadalmi hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

**Előfizetési ár:**  
Égész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. — A gazd. kö-  
nyvet tagjainak: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.  
Egyes szám ára 10 kr.  
Előzetési pénzek és reklámok a kiadóhivatalhoz  
intézendők.

Szerkeszti és kiadja:  
**A muraszombati gazd. főkegyelet.**  
A szerkesztésért felelős:  
**HORVÁTH GYÖRGY.**

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztéségi közlemények  
a szerkesztőséghez küldendők.  
Hirdetési díj: 1 hasábos petitosr egyzari hirdetésnél 10 kr  
többzari hirdetésnél soronként 6 kr. Bélyegdíj 30 kr.  
Nyitlított petitosra 25 kr.

## A háziipar terjesztése.

Nem először kerül nálunk napirendre a háziipar rendszeres fejlesztésének fontos kérdése. Sok kísérlet történt már e téren hazánkban s a kísérletek nyomán eredmény vagy balsiker mutatkozott; de ez a kérdés mind e mai napig sem kiderítve, sem megoldva nincsen.

Sok kérdéssel úgy vagyunk, hogy sorát kell várni. Hiszen abban a néhány évtizedben, melyben kulturánknak európai színvonalra való emelésével foglalkozunk, annyi kérdés nyomult előtérbe, hogy bármennyit markoltunk, bármely lázas sietséggel dolgoztunk, mindent nem intézhettünk el; és a fontos kérdések mintha egy körforgó perspektívában vonulnának el előttünk, nem jönnek ki az evidenciából. — Mindegyikre rá kell kerülni a sornak. És tapintat dolga, hogy a helyes és alkalmas momentumokat megragadjuk bizonyos kérdések propagálására és érvényesítésére.

Ime e kérdések sorozatába tartozik a háziipar is, mely eddig távolról sincs nálunk megoldva. Sőt határozatlan állíthatjuk, hogy az a mi a háziipar elnevezése alatt nálunk számot tesz, korántsem felel meg a háziipar igazi fogalmának. A mi háziiparunk, a mely itthon és a külföldön sikert és elismerést arat, csak nevelg házi ipar, tulajdonképen pedig igazi, állandó foglalkozást nyújtó kézművesipar-számba megy, pl. a kalotasi varrtas, a szőnyeg-, himző- és szövő ipar stb.

Házi ipar alatt azt kell értenünk, a mit a nép az év bizonyos szakában nem fő-, hanem mellékfoglalkozás gyanánt mellékkerekesképpen űz. Ez a tulajdonképeni nép-ipar.

És ennek a népiparnak van nálunk megszerezhető fontossága, mert arra van hivatva, hogy a mezőgazdaságban foglalkozó munkásoknak abban az időben, amikor a mezőgazdasággal dolguk nincsen, foglalkozást s főleg mellékkeresetet biztosítson.

A helyiélés sok mindenfelé bajnak a kuforrása. A parlagi munkaerők foglalkoztatása révén növeljük a nép keresetképességét, szelidítjük erkölcsseit s távol tarthatnók a renyhéségből következő számtalan bajtól. Ugy kellene nevelni a mezei munkában élő embereket, hogy a mezei munka legyen a főkeresetük, de ennek megszűntével is foglalkozzanak munkával s számíthassanak keresetre. Hogy télen is ne csak fogyasztók, de termelők is legyenek.

És hogy e munkaerőt érvényesítsük, három kategóriát kell megkülönböztetnünk.

Itt vannak először a mezei munkások, a kik nyáron napszámba járnak.

Itt van másodsorban a nagy uradalmak számos cselédje, a kik bizony télen át keveset dolgoznak, korán fekszenek, későn felkelnek.

És harmadsorban a szorosan vett kisgazdák és ezek háznépe, akik télen a betakarított aratás felemelésével foglalkoznak.

Mind a három kategória számára különböző foglalkozásokat kell teremteni, illetőleg a meglevőket helyesen alkalmazni.

A munkásoknak olyan nép-ipart kell a kezébe adni, melylyel az egész család foglalkozni képes és melyet az otthonmaradt nép akkor is hálás keresetképpen űzhet, ha a főkereső család fő mezei munkára messze elvándorol. Ilyen pl. a szalmás-fonás, melynél a férfiak, nőnek és gyermeknek gyakran akad munkája.

A cselédség a háztartási népiparban találhat jutalmazó foglalkozást. A tollfosztást nálunk kicsinylik, a szappanfőzés, tarhonyakészítés csak egyes vidékeken divik, a szártott tojás előállítása csak kivételesen ismeretes, a háztartási s gazdasági eszközök (favillák, fakanaalak stb.) előállítása szintén csak egyes vidékek specialitása. Pedig ezek és ezekhez hasonló termelés felkarolása bizony hálás foglalkozást nyújthatna számtalan népes uradalmi cselédségnek.

A kisgazda pedig milyen hálás munkát végezne — hogy ismét csak példával éljünk — ha az ipar számára félkészítményeket állítana elő, akár a bográrt, akár a kádárt, akár másféle iparág számára. S ha egy léppel tovább menne s ugyancsak a mezőgazdaság számára teremtene elő a szükséges segédeszközöket, hogy csak egy példát említsünk: a gyümölcstermelők vidékeken a gyümölcskoszarakat, a tojás-export számára alkalmas koszakot stb. stb.

Mindezt azonban rendszeresíteni kellene s bizonyos beosztásról gondoskodni, hogy uttermelés ne álljon be; gondoskodni kellene és lehetne arról, hogy egyes vidékek megrendelésre dolgozzanak, esetleg, hogy előre megkapják az anyagot s a hol költségesebb munkát végeznek, ott — szükség esetén — előleget is.

Gondoskodni kellene arról, hogy ott, a hol akármely kategóriába tartozó munkásnép még tudatlan és a házi ipar munkára nem elég fogékony, tanfolyamok által oktatást nyerjen. Gondoskodni kellene arról, hogy akár gazdasági egyletek, akár megyei vagy helyi szövetségek a háziipar tanítást patronizálják s nemcsak máttól holnapra, hanem állandóan támogassák.

## NYITÁRZÁS

### Jobbadán Mihály Amerikában.

Igaz történet több folytatásban

Irtá SIPULUSZ.

(Folytatás.)

Hatodik fejezet: Chicago felé.

Jobbadán Mihály egy new-yorki fogadóban reggel hét órakor fölkel s nem tudta, mit csináljon: önmagával. Azt tudta, hogy előttevaló este hetvenötöt olvasott, míg a vonat felért arra az emeletre, melyen ő lakott. Ez tehát legalább is olyan magasan fekszik, mint a Gellérthegy. Az ajtón nem mert kimenni, mert attól félt, hogy nem talál vissza a szobájába, az ablakon meg ki se mert nézni, felvén hogy ki fog szédülni. Az ablaknál, szépen egy c-omóba esavargatva, nagy főnyeg kötelet talált, mely arra szolgált, hogy tűz esetén a bent-zorult utas ott leereszkedjék. Jobbadán Mihály derekára kötötte a kötelet és kidugta a fejét az ablakon. Nagyon tetszett neki ez a találmány s elhatározta, hogy otthon a harmadik emeleti lakóknál a kötel alkalmazásának gyakorlatát meghonosítja.

Mintán madártávlából kigyönyörködte magát, bár nem látott semmit, elhatározta, hogy fölkeresi a gazdáját, ruhatisztítási szempontok elintézése okából. Az ajtó külső részén egy szög volt, erre rá akasztotta a kalapját, hogy újra rá találjon a szobájára, azzal elindult. Végig ment a folyosón s a legvégén talált egy lépcsőt, mely fölfelé vezetett. Mihály gazda már tudta, hogy fölülte nincs

több emelet, ez tehát a padlásra vezetett csupán. Visszafordult, hogy a folyosó másik végénél keressen a leszállás eshetőségét. Nagy öröme hogy me talalta a garádicsot, lesietett rajta, de az alatta levő vagyis a hatodik emeleten a garádics véget ért. Jobbadán újra végig ment a folyosón, megint nem talált sehhol lépcsőt.

— A lépcsőkészítők úgyne paugásnak örvend a Merikában, — morgogá Jobbadán, — hol járnak le s föl a Merikáikak?

Különösen, hogy hol járnak le, az érdekelte Mihályt gazdát. Egyszerre csak egy kis ajtóból előtte terem egy szerezsen. No majd ez megvárja ezte.

— Svarcz ur, — szólta meg Jobbadán, mert tudván, hogy szerezsen idegen, nem szólíthatja Feketének, — kérem, Svarcz ur, nem tetszik tudni a lépcsőfokok garádicsának hol-és mibenléte?

A szerezsen vigyorgott, de nem felelt. Jobbadán tisztában volt vele, hogy ez sem érti az állam hivatalos nyelvét.

— Barátom, én lementelt akarok eszközölni — és lefele mutatott.

A szerezsen betolta őt egy kocsiba, melynek tetején lámpás égött, ez a helyi érdekű emeleti vasut volt. Jobbadán csak hatvanig számolt s már lent voltak az udvarban, amiből azt következtette, hogy ez a vasut is lejőnek gyorsabban megy, mint hegynek.

A portástól megtudta, hogy gazdája az ötödik emeleten lakik, de nem volt bátorasága újra felmenni. Leült egy székre s megvárta oda lent. A cipője rettenetesen piszkos volt s rüstelte. Megszóította tehát a portást némótil. A portás észszeszdta. Jobbadán ugyanis a német nyelvet ott-

hon kizárólag a lakókkal való gorbombásokára szokta használni s e nyelvből csakis az erőteljesebb kifejezéseket tudta. A cipőfnyeskolást is úgy adta elő, hogy a portás rögtön kidobással feyyegette. Végre megértettek egymást.

— A hotelben nem tisztának cipőt. Ez utcazi ipar nálunk. Tessék aszerint berendezkedni. Jobbadán tehát így okoskodott; Ha a hotelben tisztánakcipőt, az ajtó elé szokás rakni, ha az utcán tisztának, akkor mindenesetre a kapu elé kell rakni a cipőt. Kitalálja az ember lassanként ennek a fene a Merikának a fortélyos furfangját, ha gondolkodik.

Ezül Jobbadán nyugodtan lehuzta a cipőit, kitéte a kapuba s ő maga nem messze onnan leült egy pinceablak-mélyedésbe. A hotelszemélyzet nem törődött vele; az amerikai nem ér rá mással foglalkozni.

Egyszer csak jön egy ember, főlemeli és nézegeti Jobbadán cipőit.

— Csak fényesre, atyafi! — kiáltott neki Mihály gazda — ne sajnálja a subiczkot az igénybevételel után erősen megdörzsölni.

Az idegen ember barátságosan mosolygott s azzal eltávozott Jobbadán cipőivel. Negyed óra múlva Mihály gazda így szól:

— Lelkiismeretes munka huzamosasga ellen kifogás nem lehet.

Ujabb tíz perc múlva már így szól:  
— Visszahozás késedelme aggyalt keltőleg hat, általában.

Ujabb tíz perc múlva már határozottabban nyilatkozott Mihály gazda:

És ha a czélt biztosítani akarjuk, gondoskodni kell első sorban arról, hogy a házi ipar vidékenként mindenekelőtt a helyi szükséglet kielégítésére helyezze a helyi szükséglet olyan dolgokat termeljen, a melyeknek ott gyors és jó kelete lesz s csak ha a szükséglet ilyenképpen fedezve van, akkor lehet és kell távolabbi megokolt kereslet számára dolgozni. És gondolni kell végre arra is, hogy a rendszeresen megindult nép-állás lassan-lassan kifejedjék s idővel a szó mai értelmében vett háziiparnak s talán a műves iparok egész szorozatának vessen meg biztos alapját a nélkül, hogy a mezőgazdaságtól a nélkülözhetetlen munkaerőket elvonásá.

Lelkesítő lehet az a tudat, hogy a parlagi munkaerőket értékesítjük, ezzel a közvagyonosodást, a jólétet előmozdítunk s általában a régi jelszót érvényesítjük, melysz rint a termelés fokozása, az erők — nem kizárólagos — hanem jóra való kiaknázása által növeljék nemzeti jólétünket s biztosabb alapot fessünk mezőgazdaságunk prosperitását.

Ezt a czélt azután magunk elé a háziipari ügynek rendszeres felkarolásával s aki ez irányban bennünket támogat, amire ezennel minden igaz ügybarát felhívunk, az hazafias munkát teljesít s mezőgazdaságunk fejlődésének, népünk intellektuális emelkedésének hasznos szolgálatot tesz.

GELLERI MÓR.

## Jó üzlet-e a baromfityénésztés?

Annyi bizonyos, hogy ez idő szerint a világ minden országában nagyobb szerepet játszik a kicsiben való baromfityénésztés, mint a nagy tenyésztetek.

Ebből azonban igen helytelen volna azt következtetni, hogy a nagyban való baromfityénésztés nem fizetné ki magát. Egy pár amerikai példa már be is bizonyította, hogy igenis kifizeti magát, sőt jobban jövedelmez a befektetett tőkéhez képest, mint az állattenyésztés akármely ága.

Azt felhozni a nagyban való baromfityénésztés ellen, hogy miért nincs hát sok baromfityénésztés, ha olyan jövedelmező? — éppenséggel gyenge argumentum, mert ki ne tudná, hogy éppen a mezőgazdaság terén nagyon sok nem jól van úgy, amint van. És kiváltképpen nem jól van az, hogy gazdák általában véve nem tekintik a baromfit méltónak arra, hogy tevékenységük és tőkéjük nagy részét annak tenyésztésére fordítsák.

A dolgot talán így lehetne megmagyarázni, hogy a baromfityénésztés, mint egészen mellékes kisgazdasági ág olyan jól succedál mindenütt, hogy az emberek elhútták, hogy a baromfi tulajdonképpen

csak ily kicsiben való tenyésztésre van teremtve. Meg aztán sok rossz példa is erősítette ezt a helytelen meggyőződést. Ugyanis sokan megpróbálták a nagyban való baromfityénésztést, de kellő szakértelem s főleg a kellő gond s utánaállítás nélkül és így természetesen belesüllyvén, elhiresztelték, hogy a baromfit nem lehet nagyban tenyészteni. Nem ám, ha nem értünk hozzá, meg nem fordítunk rája elegendő gondot.

Némely gazdaságban fődolog, a sertés-tenyésztés, másokban a juhászat, még másokban a tejgazdaság és így tovább; hogy miért nem lehetne a gazdaságokban a baromfityénésztést is fődologá tenni, arra éppenséggel nincsen elfogadható ok. Persze, ha valamely gazdaságban fődologá teszik a baromfityénésztést, erre aztán éppen oly gondot kell fordítani, mint itt a sertésekre, ott a juhokra, amott a tehénekre, a hizó állatokra, a lovakra stb. Nem szabad a baromfiakat sem a jó lsten kegyelmére bízni. Mert a jó lsten nagy kegyelmű abban nyilatkozott, hogy adott az embernek észet, a mivel gondozhatja az állatokat, ha hasznót akar látni belőlük.

Még most a gazdák a baromfit tekintetben rendszerint kivétel tesznek. A disznókat, tehéneket, juhokat, lovakat csak gondozzák és ápolják, úgy a hogyan, de a baromfit egészen elhanyagolják. Ezeknek a lakása legtisztább hely az egész gazdaságban. Senki sem törődik velük. De a jó pecsenyét, meg a pénzt szereti mindenki.

Tudunk egy oly esetet, hogy egy gazdaságban megkezdték a baromfityénésztést 3000 csirkével. Félig-meddig még ezt mellékes dolognak tekintették és a vége vesztőség lett. A gazda azonban nem csüggedt el és a következő esetben ismét 3000 csirkét tenyésztett, de ekkor már fődolognak tekintette a baromfityénésztést és olyan haszna lett belőle, hogy a következő esztendőben már 6000 csirkét tenyésztett. De ez nem Magyarországon történt.

Egy nagyobb baromfityénésztő szerint a baromfityénésztés, ha nagyban üzetik is, 100 százalék hasznót ad. 18 krjába került neki egy font csirkehus előállítására (leszámítva minden költséget, még az azoknak a tojásoknak értékét is, melyekből a csirkék kikeltek) és kapott fontjáért 36 krt.

Égész határozottsággal lehet állítani, hogy a nagyban való baromfityénésztés kifizeti magát. Csak üzleti szellemmel kell hozzáfogni s így kell folytatni és bevégezni. KOCSÁRDY.

## Hírek és különfélek.

**Határozás.** Ezzel némes szívű általán tisztelt és szeretett főúr, nemetjárvi gróf Bathányi Arthur es. és kir. kamarás huzot el f. év augusztus hó 1-én Bathányfalván. A szegényeknek nagy jötevője volt s halála széles körben nagy részvételt keltett. Temetésé folyó hó 3-án d. e. 11 órákor Bathányfalván a családi sírboltban ment végbe az egész környék és a messze földről összereregelt főúrnak jelenlétében. A gyászoló családön kivül ott voltak: A beteg de a Grazia herceg képviselőiben fia, Luchesi Péter gróf, Taxis Lumaral és Taxis Frigyes hercegek, Zehy Ferenc és Zehy Ágost grófok. Szápary Géza gróf és családja, Bathányi Zsigmond gróf és neje, Apraxin Sergius gróf, Heim báróné, Stillefried Rudolf báró és Muraszombat s az egész vi-

dék értelmisége. A dalárda és tüzoltó-egylet természetleg vonultak ki, ez utóbbi zászlójával. — A szertartást Gáspár Ferencz muraszombati plébános, Dr. Ivanóczy Ferencz esznlaki s-pesres, Tóth László bellatinézi plébános, Dr. Tauber Sándor muraszombati várkaplán, Zrínyi Károly utoman felszentelt lelkész segédlete mellett tartotta. A gyászszertartás közben a muraszombati dalárda két gyászdal ténkezt, megható előadásával. — A család által kibocsátott gyászjelentés így hangzik: Gróf Saint-Julien Kelemen szülött Gróf Bathányi Georgina, esznlagkeresztés hölgy, a legmelyebb fadjalalommal tudatja úgy saját, valamint férje Gróf Saint-Julien Kelemen, a maital lovagrend vitése, es. és kir. kamarás, helytartó-lanacsos, és kiskora gyermekei: Albert és Ilona, továbbá sógora Gróf Spaur-Burgstall Iván, es. és kir. kamarás, es. és kir. alezredés, nemkülönbön monokahya Gróf Fűntkirehen Rudolphe szülött Gróf Spaur-Burgstall Ilona, esznlagkeresztés hölgy, s férjének Gróf Fűntkirehen Rudolf, es. és kir. kamarás, helytartósi fogalmazó, s kisk. gyermekei: Ilona, Ferencz és Rudolf — s az egész gyászoló rokonság nevében, felejtethen atyja, illetőleg ipar, meg- és déd-atyjoknak Méltóságos nemet-járvi Bathányi Arthur grófnak, es. és kir. kamarásnak, Vasvármegye örökös főispánjának, komorúság hí 1-én augusztus hó 1-én reggeli fél 5 órákor, hosszas és példás földelmel viselt szenvedés, és a haladókli szent-egylet ájtatos felvétel után, élete 80-ik évében Rakácsban tüntet gyászot elhunyt. A drága halott földi maradványai folyó év augusztus hó 3-án del-lett 11 órákor fogvak Rakácsban beszenteltetni s ugyanott lévők eszladi sírboltban a földmádság nyugalaura helyezettetni. Az engesztelés szent-miséldozatok pedig agy, hó 4-én fogvak a muraszombati plébánia-templomban s a rakácsai várkaplónban a Mindenhatóknak bemutatni. Kelt Rakácsban, 1893. augusztus 1-én. Nyugodjék békeben!

**Előmunkálati engedély.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter gróf Bathányi Ti-vadgy orsz. képviselőnek és Károlyi Antal Vasvármegye alispánjának, mint a Muraszombat-gyana-falvai helyi érdekű vasut nyágyeredkeltsége elnökének — a Muraszombatról Bellatinézi Lippa, Gumlicza, Kis- és Nagy Palina irányában Alsó-Lendvagy vezetendő helyi érdekű vasutvonlra az előmunkálati engedélyt megadta. — Adja az Ég, hogy vajdó vasutjagunk valahára a megtestesülés stádiumába lépjen! r. l.

**A muraszombati önk. tüzoltó-egylet** július hó 30-án tartotta meg ez év közgyűlését. B. 5 l-e s B. 6 l-ig gyűléséről az elnöki felszólalásról lemondott s helyébe közfelkeltással s éjlenés között mélt. Szápary Pál gróf lett megválasztva. M. v. l. betegkedésébe folytán gróf ur a közgyűlésen jelen nem volt, egy 4 tagú küldöttség vitte hírlt elhúkké való megválasztását, — egyuttal kérte, hogy a tisztelt előadni sziveskedjék. Ömel-tőség a közbizalom e nyilvánulása folytán a tisztelt küldöttséget fogadta el s egyuttal igéri, hogy mindent meg fog tenni az egylet felvirágoztatására érdekében. Sajnálattal fejezte ki hogy gyengyelkedése miatt nem lehet jelen a közgyűlésen, szives felvételét küldi azért az ott jelenlévő tagoknak. Mikor a küldöttség e kedves hírlt a közgyűlés tudomására hozta, a közgyűlés szüni nem akart éjlenészel fogadta azt. — Meixner Mátyás főpárenok ur, ki a közgyűlést vezette, bejelenté, hogy a mult évben 3 tüzésznél működtek tüzoltóink, több gyakorlatot is tartottak s az egylet 10 évi fenmállásának emlékére a tiz éves működő tagoknak ezüst érmét osztott ki, egy megtartotta ugyanakkor zászlószentelést is. Az egylet mult évi bevétele a meglévő alapvagyonon 1647 frt 79 kr. volt, kiadása pedig 441 frt 70 kr. lett ki, a pénztári maradványa 1206 frt 69 kr. Megállapította egyuttal a folyó évi költségelőrányszat. — Folyó hó 5-én a tüzoltó-egylet működő tagjai a Halbartvendégli helyiségében — a mikor hazatértek a ma tartandó nyári mulatság tánczterének rendezéséül — gróf Szápary Pál elnök sziveségéből néhány pohár sőt italk m. g. ömeltsőségét életve. Az ilyen társas összejövetel-eknek megvan azon előnye, hogy a legkülönbözőbb társadalmi állású és foglalkozású egyének, melyekből a testület áll, a barátság megerősítéül társulást közösen lelkesülnek és ezen közönség a vész óráiban is buzdít és lelkesít, mert barát a barátot segít munkájában és ennek sikerében ismét egyuttal osztoznak és öröndenek. r. l.

**A közégi nagy hadgyakorlatok** folyamán zágrábi hadosztály agy 14-19-ike között érkezék Csáktornagyra, a hol 28-ig tartózkodik, miközben előgyakorlatokat végez. A katonaság gyalog, tüzér- és lovasszerkekből áll. Érkezik pedig két gyalogzered 120 tisztel, 1600 emberrel, 60 lövel egy tüzérzered 37 tisztel, 450 emberrel, 250 löval és 9 lovasszázad 50 tisztel 1200 emberrel és 1100 löval. A két tüzér 1 vezérőrnagy, 15 tiszt, 42 ember s 30 lö képezi. A katonaság egy részét a városban, a többi a vidéken helyezik el. A tüzérséget az eddigi dispositiók szerint Szék-lókus s Bányvár vidéken szállásolják el.

— Lopási gyanum erősnén kezd belsőleg. Késedelem idegemenl szembea becselenségi föl-vevésze jogosít.

— Harmagyed óra mulva pedig fölkelet s így kiáltott:

— A jogtalan elulajdonítás esete főnforogván, távozhatom. A meztőlbaság szegényét az ismeretlenség leszállítja.

Ezzel visszafordít a vendéglőbe, de a portásnak mégis megmondta németül, hogy az utcazi cipőtisztítási ipart folozza az elulajdonítás szenvedélyt s a (methyl) új cipője lesz) kelet vész magának s onhátsalmag fog eljárni cipőjevel szemben.

Mire a portás azt felelte:  
— Ha uraságod még egyszer fog velem gombáskodni, a békebírósg előtt szerzek magu-nak a legártólt. Vén kirokoldus!

— Nem hazai állat s így a sertés nem állapítható meg biztosan — gondolta Jobbadán s el-tűnt a viczmálás vasut torlókán.

(Folytatása következik.)



szadalom egyik oszlopos tagja, iskolászeki első s az ottani híres kaszinó egyik alapítója 76 éves korában elhunyt. Vagyont az Úkkon alapítvány pénzügyi részére s a Sümegyen létesítendő menedékházra hagyta. — A **Kövöcséi** önk. tüzoltó-egyesület tisztújító közgyűlésén első lett Czuppon Sándor, alelnök Mericzky Gusztáv, főparancsnok Papp Lajos, alparancsnok Mórocz Péter s titkár Szolár István. — A **balatoni Kultur-Egyesület** b. főiréi választmány megalakult. Elnöke Kovács Ábel, alelnöke S-gedy Ferenc, titkára Náray Sándor s pénztárnoka Sráb Lajos. — **Csiszár József**, szombathelyi egyházm. áldozópap június végén Zala-Szék-Győrön mutatta be első zongoráját. A maundukortól kezdett Dr. I-trán Vilmos kanonok teljesítette, az önénekesnőket pedig Skrabanc Flórián bucszent-lászlói zárad-főnök tartotta. — **Zala-Szék-Győr**ben második takarékpénztár létesítése érdekében mozgalom indult meg. Ugyanott mértékhatósági hivatalt állítottak föl. — **Szent-Ferenc-rendi** tartományi főnökké ismét Horváth Lajos eddigi provinciális választott meg. — **Mura-Csanád**on 49 lakóház melléköpülteivel s minden készülékekkel együtt leegrt. Tűz volt még Szep-teneken és Merényén. — **Hadosztály-gyakorlatok** lesznek Csáktornya augusztus hó 19. és 28 kkor, melyekben a zágrábi hadosztály 2 gyalog s 1 tüzérezede és 9 lovasszázada fog részt venni.

F. A.

— **Agyonharapta a lova.** Szomoró halállal végzte életét Hapjál György, kecskeméti közbuzár, aki már alig varta, hogy letegye a császár ruháját. Az őszel szabadult volna ki a katonaságból, de azután másképp dönt el a sorsa. A hétén, valamelyik este szakmát vitt az istállóba, hogy almot kérszén a lóva alá, a harapós, megvadult állat azonban hatalmas rugást ért az oldalába, miattól ő a puha fekvőhelyét készítette. Hapjál az erős rugás elszédítette és elesett. A ló ekkor még inkább vérszemmel kapott; a tetelhetlen, szegény huszárnak a fejét, a testét, minden hozzáférhető részét annyira agyonharapta, hogy a Hapjál teste inkább is egy véres, őszeszerűt hűmögneké tűnt fel. A bajtársai későn vették észre a veszedelmet; mire megérkeztek, Hapjál vérből fagyva, holtan hevert a ló lábai előtt. A puha szalmán A szüleit, akik örömmel néztek a fiuk szabadulása elé, a temetés szomoró alkalmosságára vite már csak Kecskeemétre.

— **Nem élhetnek anyuk nélkül.** Óriási feltűnést keltő hírről tudósítanak bennünket Velenzéről. M. hó 20-án ugyanis 4 nővér követett ott el öngyilkosságot és a tetűkőről a hatóság csak 5 nappal később értesült, midőn a holttestek már erdőben kezdtek átmenni. A nővéreket Andantának hívták. A legidősebb mint telefonkezelőnő a másik kettő divatúrában ülveben s a negyedik otthon a háztartás körül volt elfoglalva. Nehány nap óta a lányokat nem látta senki. Midőn sógoruk lakásuk ajtaját fölfelrte, borzastól látvány tárult szeméi elé. A földön fektűt a 4 leányuk már erjedésbe állt holtteste. A leányok szingéz beálegzés által keresték és találták meg a halált. Csak rövidke levelet hagytak hátra a következő szavakkal: „Két hónapig ezeltől meghalt anyánk, önkéntileg nem élhetünk. Erz-ebet, Margit, Mária, Klára.“

— **Veszett maszka.** Komoly veszedelm fenyegeti a bihariakat. A napokban ugyanis ki-tört a vesztés egy maszkán s az több gyermeket s egy felűtöt embert is megmárt. — Ezeket természetesen a budapesti Högyes-intézetbe kellene szállítani; hogy idején megmentsék őket a betegségről. A napokban azonban kibocsátottak onnan egy bihari embert, a kin a vedőlás dacára is a legszörnyűbb mértékben tört ki a víziszony. A bihariak e miatt bizalmatlanok az intézethez s nem akarják felkűdeni a megmárt gyermek-eket, sőt elítélkölják és elundgossák azokat. Az alsó-uzcsán az összes mac-kákat agyonfűtöttek.

— **Szabad felhasználni az erdei szénát.** A földmívelési miniszter a takarmánykivitel tilalom kibocsátása után egy másik rendeletet is adott ki, melyben megengedi a gadváknak, hogy az erdőkkel az idén takarmánygyűjtésre is felhasználhassák.

— **Vasuti tisztek tanfolyama.** Szeptember 1-én nyitk meg Budapesten (VIII. Luthar-utca 3. sz. a.) ez évben a hetedik tanfolyam a lenöv vasuti hivatalnokok részére. Beiratás 10 frt, évi tandíj 60 frt. Magókat felvételtől óhajtok augusztus hó 15-ig a közlekedési miniszterhez írnéztek kérvényeiket, melyhez születési bizonylat, egészségi-, erkölcsi-, vagyoni- és iskolai bizonylat csatolandó.

— **Önműködő kocsik.** A Nagy-Kanizsa mellett Szep-tenek faluban egy furással és faragással sokat foglalkozó ember állítotag olyan kocsit talált fel, melyben gépezettel csak föl kell húzni s a kocsi szépen halad a rajtűlvele, amerre tetszik. Hallomás szerint a feltaláló nagy próbát rendez kocsijával a nagy-kanizsai fűtőren.

— **Hathatós csillapító szert** ajánl a „Pharm. Ztg.“ az olyan lovak számára, melyeket nehéz, vagy nem is lehet megpatkolni. — Ez a szer a petrezselyem, melyet a kézen szét kell dörzsölni s a ló orra alá tartani, hogy felszívja;

biztosan lecsendesíti a legvadabb lovat is. Ezt a szert használta a híres Ravey is, a kinek löszelidítéseirol esodagolok beszélnek. Alkalmomatán jón is kísérletet tenni vele, hiszen rég meg van írva: „Mindeneket megpróbáljatok és a mi jót, azt megtartjátok!“

## Vegyes rövid hírek.

— **A megyéből.** Felső-Lövön a turista-egyesülettel kapcsolatban szepítő-egyesület létesült. Ugyanott új uszoda építése van teremben. — A **felső-lövői nevelő-intézet** három emeletes új épülete örvéndetesen halad befejezése elé, ugy, hogy már az új tanév elejéig használható v-hető. — **Nyargalók** szép számban vannak már megyénkben, tudomásunk szerint különösen Pinkafán, Felső-Lövön és természetesen Taresán. — A **vármegyei gazdasági egyesület** a vármegyei állattenyésztési szabályrendelet módosítására vonatkozó javaslatot terjesztette be.

— **A hazából.** Roppant tüzezés pusztított Szomolnokban múlt hó 25-én. Két óra alatt hamuvá égett a község fele Nagy a nyomor, mivel a legtöbb ház nem volt biztosítva. — **Múlt hó 30-án** folyt le Hanván, Gömörmegyéneke a kies községében az a kogeletes emlékműep, a melyet a görög református egyház Toupa Mihály halálának negyedszázados évfordulója alkalmából rendezett. A jeles költő sokáig volt a kis község lelkéze s hívei, hogy halájkukat kifejezzék, díszes sírjára monumentális obeliszket állítottak. — **Bicskai János** török-beséi birtokos gazdaságában egy cséplő felállával a cséplőgépet alá került, mely a lábat tövében létepte. A cséplő munkás még aznap meghalt.

— **A külföldről.** Triestből írják, hogy Olaszország Alessandria tartományában a kolera még mindig szédi áldoztat. Naponta fordulnak elő kolera-megbetegedések. A bajt még eddig nem tudták lokalizálni. — **Peterovrott** is a kolera megbetegedések száma nöttön nő. — **Gerárdó** írják, hogy egy családban egyszerre nyolcz tag esett fekete himlőbe. Mind a nyolcz a halállal vívódik. A betegség egy cseh mesterinasról ragadt rájuk, aki a családnál szolgált. — **Fildregés** volt Triestben múlt hó 27-én reggel. A rázkódások számos házban megszólaltatta a csemejtűket.

## Irodalom.

— **Gyönyörű illusztrációkkal** s főleg érdekes tartalommal jelent meg a „Képes-Családi Lapok“ 31. száma. A tartalomból felemlítendő Tölgyesi Mihálynak: „A nem vart fordulat“ című kiűnő beszéje; a jeles orvosi író Tolstoi grófnak: „Az okos birtó“ című igen mulatságos elbeszélése Hollos fordításában; továbbá Kúsa Ede és Kornai István hangulatos költeményei. Az ismeretterjesztő czikkék közül különösen figyelemre méltó egy egészségügyi értekezés az elhízás ellen, mely igen alapos utatásokat és tanácsokat tartalmaz. Megemlítendő a hét tükreben foglalt csevegés, melyben a lap főmunkatársa kedélyes humorral foglalkozik a hét főbb eseményeivel. — A legmelegebben ajánljuk e lapot, a melynek előfizetési ára egész évre 6 frt, félére 3 frt, negyedére 1 frt 50 kr. Kiadohivatal Budapest, V. Nagy-Korona-utca 20 szám.

— **„A közszellem ébredése“** című s hazánk egyházi-politikai mozgalmát írásban és képbén ismertető nagyszabású mű a napokban megjelenik. A mű országos vagyis kettős érdekű, mert amellet hogy az letűkrözi az egész nemzet egy-

házipolitikai mozgalmát, részletezi is azt, t-hát külön-külön tárgyal minden meggyét. A mű közele érdekel bennünket is, mert az meggyénk több kiűnőségeinek arcképeit és szreplését fogja bemutatni. A tartalom gazdagságára pedig csak azon körülményt hozzuk fel, hogy a könyvből B-ksies Gusztáv, Magyarország első publicistája írt előszót. A mű, mely közel 400 arcképet tartalmaz és rendkívűli díszes kiállításban jelenik meg, Á 1 frt 50 kr., mely összeg szerző, Keleti Ö. Lajos hi-lapíró czimére (Bu lapost, E szebet-körút 18) küldendő.

## A nap és éj hossza.

Aug.	A nap		A hold		Piaczi árak:
	kel	nyug szik	kel	nyug szik	
6.	4.46	7.24	11.16	2.53	Buza 6.— 6.50
7.	4.47	7.23	regg.	4.14	Buza Új 6.50 7.—
8.	4.48	7.22	0.	3.	Rozs 6.— 5.50
9.	4.49	7.20	1.	2	Zab 5.50
19.	4.51	7.19	2	1.8	Hajdina —
20.	4.52	7.17	3	4.0	Lenmag —, — 10.—
21.	4.53	7.15	5.	5	Kukorica —
					Köles 6.—

Budapesti gabona-árak.			Bécsi gabona-árak		
Buza	7.70	8.40	Buza	7.60	63.—
Rozs	6.40	6.55	Rozs	6.65	68. 5
Tengeri	5.15	5.20	Tengeri	5.05	08.75
Köles	4.20	4.45	Köles	—	— 63
Zab	7.25	7.70	Zab	5.85	89.33

## Nyilttér.\*

\* Az e rovat alatt közöltékért nem felelős a szerk.

**Egész selyem mintázott foulardok** (amint-különböz fajban), méterenként 85 krtól 3 frt 65 krtig — valamint fekete, fehér és színes selyemszövetek 41 krtól 11 frt 65 krtig szállít — sima, kokettek, csikos, virágos, damasztolt minőségben (mintegy 240 féle dispoztó és 2000 különöz szín és árnyalatban) szállít postabőr- és vámmontozott **Hennberg** Ö. (cs. és kir. udvari szűnyeg) seymyára Zürichben. Minták postafordítólal küldetnek. Szájcsba címzett levelek 10 kros és levelez-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. 2

## HIRDETÉSEK.

**Máriaczei Gyomorcsépek**

magyarországon hatnak gyomor bajoknál, nékülözhetetlen és általános ismeretes házi és megezer.

A gyomorbetegségek tünetei: étvágytalanság, gyomorgörögés, hűbő levelet, felűttség, savanyu felbűrés, hasmögrogés, gyomregés, felelőség, nékülözhetetlen, sárgaság, unalom és hűbő, gyomorgörögés, szűkítés.

Határozó gyógyszerek bizonyítottan fűlőjűndi, a meynyben is az a gyomorot szarmaszt, gyomortelítendő szűkítés elűlököl, gillaták, májbaok és hűbőmögrogés.

Emellett határoli **Máriaczei Gyomorcsépek** óvók óta kiűnözök, bizonyították, a mi csak meg az bizonyítottan tanultak. Egy kis úveg ára hazánkban utatással eggyütt 40 kr., nagy úveg ára 70 kr.

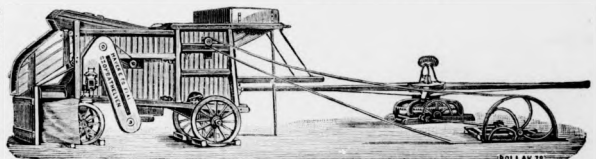
Gyógyországi források: **Tófrók.** Jozsef gyogyszertára Budapest, Király utca 12 sz.

A vélejték és alkatát tűteten csak megkűntetűli: Csak oly vélejték csak elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szag van ragasztva: a keszűli alkatával (C. Brady) az ezen szavakkal: „Valódságt bizonyított“.

**Muraszombatban B ö l c s Béla gyogyszertárában.**

# Mayer E. Fiai

„Non plus ultra“ és „Duplex-daráló“



esűves tengeri daráló és tengeri moszó gépekkel készű, jargány- és géchűtűsára. Szakrendszertűl azcel-ekéket, és kir szab 2 s 3 hozadás ekéket, 10,000 dróbn fűlű forzagomban; különféle fűlűlűvelű gépeket s eszkűzöket Cseplőgepek, olajkűzűtű gépek, borsűtűk stb.

Minden a legkűntűlű kivitelben, jűtűllés és olajűy felteletek mellett. — Ajánljuk továbbá újonnan, a kornak megfelelően, legűzűsűzerűben berendezett

nagy vas- és fűm-űntűdűnket,

űntűyűnket készűtűnk saját vagy idegen mintűk után.

## Chablon és géppormázás!

== 60 elsőrendű kitűntetés! ==

Turbínák, malomberendezések magas őrűlűszű, gűzűgépek stb.

Kivánatra képes árjegyzékkel bűrmentűve s ingyen szolgálunk.

**Muraszombatban Meixner Mátűyás vaskereskedűnűl van bizoműnyi raktűrűnk.**

Nyomatott Grünbaum Márk gyorssajtűjűn Muraszombatban.

Első évfolyam.

Budapest, 1893. augusztus hó.

Első évfolyam.

**Előfizetési árak**

**Budapesten:**

Egész évre 16<sup>frt</sup> = 20 kor.

Félévre 5 „ = 10 „

Negyedévre 2.50 = 5 „

Egy óra 85 kr. = 1.70 fill.

Egyes szám ára 3kr. = 6 fill.

# A HONVÉD

**POLITIKAI NAPILAP.**

**Előfizetési árak**

**a vidékre:**

Egész évre 12<sup>frt</sup> = 24 kor.

Félévre 6 „ = 12 „

Negyedévre 3 „ = 6 „

Egy óra 1 „ = 2 „

Egyes szám ára 4 kr. = 8 fill.



A magyar király.



## Szózat a közönséghez!

Dicsőbb nevet irhattunk volna-e homlokára ama politikai napilapnak, a melyet a magyar népek igaz ügye, elhanyagolt érdeke hívott életre?

Van-e név a magyar nyelv kincses szótárában, a mely egymagán kifejezze egy napilapnak politikai és társadalmi hitvallását, célját úgy, mint ez a szó: **„A HONVÉD“**.

Hisz ez a czim egygyé forrott jelentése: az ernyedetlen kitarítás, a bátor c elekvés és a rettentetlen küzdés hármas erényének.

Ez a czim foglalatla a becsületes munkának, az elnyomott védelmének, a gaz kivívásának.

Ez a czim hirdetője az igaz eszmék diadalának.

A szabad ág, egyenlőség, testvériség lesz a jelszava **„A HONVÉD“**-nek s e három ideálért megküzdünk bátran, ha kell vakmerően s nincs határom, mely letérítene ama utról, a mely ez ideálok eléréséhez vezet.

Tudjuk, hogy min épült fel a nemzetek jóléte. Tudjuk, hogy a szabadság, a függetlenség talajából sarjadzott ki a népek boldogsága.

Harcos kedvvel, fiatal tüzzel megyünk ütközetre Magyarország szabadságáért, függetlenségeért, teljes önállóságáért, hogy megépíthessük a magyar nép jólétének, boldogságának bevehetetlen várát. Ama várat, a melynek sárcaizai nem csak egyesek, de a nemzet valamennyi fiának biztosítja jogainak érvényesítését, erejének kifejtését. Mert abban találkozik a mi hitünk, ama férfinéval, a kit a „legnagyobb magyar“ névvel ékesített a magyar nemzet kegyele, hogy: „csak az az ország független és boldog, a melynek nem egyes tagja, de valamennyi fia független és boldog“.

És a politikai eszmékért vívott harcunkban első rendű feladatunknak tartjuk, hogy a nemzet figyelmét ráfordítsuk a hétköznapi élet kívánságaira, az anyagi érdekekre, a való élet követelményeire, a melyekről sivár pártküzdelminkben, személyeskedéseinkben és felekezeti harcainkban annyira megfeledkeztünk.

Azt akarjuk, hogy hazánk édes anyja legyen minden fiának és ezereves alkotmányának, áldásaiból mostohán ki ne zárjon senkit.

Azt akarjuk, hogy munkájáért megkapja a maga jutalmát mindenki; hogy osztály, felekezet és nemzetiség embert embertől el ne választson; hogy ez a föld békés és boldog otthona legyen minden fiának.

Azt akarjuk, hogy munkabíró emberek ezerszámra ne forduljanak el mostohán az országtól, a melyben a becsületes munkára nincs áldás és ne keressenek

tengeren túl, idegen földön maguknak jobb hazát.

Ezért követeljük mindenekelőtt az általános választói jogot. Az általános védelmi kötelezettséggel vele jár az általános választói jogosultság. A ki vérvél adóz a honnak, jogot váltott arra, hogy a kormányzására is befolyjon.

Nem járja, hogy a kik legtöbbet fáradsanak a javán, azoknak legyen hozzája a legkevesebb közük.

Nem járja, hogy a dolgos emberek millióinak azok szabják ki a törvényeket, a kik egyebet sem tettek, mint hogy születtek. A legkisebb polgárnak az élet küzdelmeiben több értelemre van szüksége, mint a legtöbb munkátlan lebzselő nagyurnak. Szégyenletes állapot az, a melyben egyfelől üresfejű herék törvényhozóknak születnek, másfelől munkás polgároknak még szabvány sincs joguk.

Követeljük a házassági jog rendezését, s követeljük, hogy ez a magától értetődő kérdés minden csúres-csavarás, minden szélhámosság és minden szószátyárkodás nélkül mentül előbb megoldassék. A józan észt követeli, hogy a polgárok polgári viszonyait polgári rendben szabályozzák. A szív és a hit dolgaiba pedig senki bele ne szóljon — bizzák ezt kinek-kinek a lelkiismeretére. Ne uralkodjanak a papok a szívek felett rendőri hatalommal és ne vegyék el az államtól, a mi az államé. A főpapok pedig örüljenek, hogy háborítlanul duskálhatnak az állami javakban. Ha ez szenteskedő mágnásoknak és paposkodó izgatóknak nincs inyére, ez az ő dolguk, — de kárhóztatandó gyengeségek tekintjük és minden erőnkkel küzdünk az ellen, hogy a törvényhozás az ő kedvük szerint járjon el, hogy őket engedményekben részesítse.

A törvényhozás nem egyes osztályok kedvéért áll fenn, hanem a közönség érdekében. És ezért követeljük, hogy hasznos reformok felől komolyan intézkedjék. Az adótörvények alkalmazásában szünjön meg az önkényesség. A törvény szava legyen világos és határozatait tartásukkal szemmel a törvény végrehajtói. A kormány ne csak ígérgeessen, hanem cselekedjék is. Elég ideig vártunk!

Az állam pedig nemcsak a gazdagoknak áll fenn. Legyen gondja a szegényebb sorsúakra is. Adjon nekik munkát, szerezzen nekik hitelt. Addig is, a míg önállóságunkat kivitvük, kötelezze az osztály-magyar bankot arra, hogy jegykibocsátási szabadalma fejében a népbankoknak és szövözeteknek nagyobb hitelt nyisson.

A jóléthez ne csak a nagyiparosnak legyen szabadalma. Követeljük, hogy az állam viselje gondját a kisiparosnak. Tegye az elektromos erőf olcsóvá és hozzáférhetővé, hogy ennek segítségével a kisipar

versenyre kelhessen a nagygyal. Fordítsa gondját mindazokra, a kik határain belül a munkának élnek. Legyen gondja arra, hogy évről-évre jésztöbben ne szaporodjék az okleveles proletárok száma. Ne szolgáltassa ki a munkásokat a vállalkozók önkényességének, az éhségnek, betegségnek és nyomorúságnak.

Ezért követjük különös figyelemmel a munkások kívánságait és mozgalmait. Ne túrjuk, hogy ebben a tejjel-mézszel folyó országban, a melyben erős meggyőződésünk szerint mindenki számára elég kenyér van és mely a jöket kiapadhatatlan forrásaival rendelkezik, éppen a munkások zülljenek el és süllyedjenek állati nyomorúságba. Ne ladják a munkás büzös odvakban és ne táplálkozzék rothadt hulladékokból. Követeljük, hogy az állam az élelmiszerek megvizsgálására állami vegyészeti intézeteket állítson fel, a melyek díjtalanul szolgáljanak tanácsokkal mindeneknek és elkövazzák a romlott élelmiszereket. Ne szolgáltassák ki éppen a munkás-osztályt a mételyes betegségeknek, a typhusnak, a kolerának és egyéb nyavalyáknak, a melyeknek oka éppen a rossz táplálkozás, rossz élet és rossz lakás.

Egyáltalában arra fogunk törekedni, hogy ez ország minden lakosát meggyőzzük, hogy neki joga van a jóléthez és a boldogsághoz és hogy az állam és a közönség, ha gondoskodik róla, nem kegyelmezik gyakorol, hanem a kötelességét teljesíti. Mert a közönségnek kötelessége a népnek erejét az egész nép hasznára fordítani. Az állam tisztviselői nem urai, hanem szolgálói a közönségnek.

Ezért mindig résen állunk majd a hivatalok tulkapásai és a törvények csúres-csavarása ellen.

Ezért küzdünk majd minden ravasz kizsákmányolók, minden elnyomás és minden igazságtalanság ellen. Ezért fogjuk felfedni, ha szükség lesz rá, a köz-hivatalok minden tulkapásait és visszaéléseit.

Nem fogunk lázítani, de az igazságot nem hagyjuk elnyomni. Mögéje nézünk a dolgoknak és kimutatjuk a való okait. Megbélyegezzük a hazugságot és lerántjuk az álarcot a képmutatásról. Mert csak így felelhetünk meg a dicső Honvéd névnek, a melyet lapunk homlokára írunk. És csak így számíthatunk arra, a mi az igazságért való küzdelmünkben legfőbb erőnk: arra, hogy az ország minden igaz, szabadságszerető és hazafias polgára felekezeti és osztálykülönbség nélkül a mi zászlónk köré sorakozzék. Bizvást hisszük, hogy úgy is lesz.

Isten áldása a mi becsületes munkánkon!

Atzél Endre,  
felelős szerkesztő.

# Embervásár.

Eredeti regény 3 kötetben.

„A HONVÉD” számára írta: **Gonda Dezso.**

I. KÖTET.

I. FEJEZET.

## Halál a gyárban.

Az augusztusi száraz hőségben az egész gyár úgy izzott, mint valami óriási kazán.

Leleketelőjtő, lomha levegő rekkent meg a műhelyekben és udvarközökben; olyan sűrű, telített levegő, hogy a benne járó-kelő munkás úgy érezte, mintha forró, vastag ködöt nyomna szét maga előtt verőfékes, széles mellével.

A műhelyboltozatok vasbordái nyújtóza pattogtak, akár csak egy olvasztó-kohóban s a tetőgerinczek kátránylapjai szinte füstölögtek a napnak perszelő tüzeitől. A fedelzet bordázott üvegablakai, melyeken át a debesti világosság égő, aranyos oszlopokban ereszkedett be a gyár-ostályokba, megannyi fehér izzó platina-lemezeként ragyogtak a magasan. A száz meg száz kémyri, kúrtószemű, szikkadt torokkal tántorgott bele a tüzés levegőbe és a gomolygó, hol kékes, hol zöldes-szennyes, hol színefeketé, hol pedig épen parázsveres füstökéket fuldokló hőségessel taszította ki lángoló gyomrából.

Általában úgy tetszett, hogy az egész gyár lassu, emésztő tüzben ég és hogy azok, a kik e pokoli kemenzésbe beszorultak, végződé fuldokolnak és segélykiáltásukat csak a gépek robajától, göszelése sivitásaitól, mászis kalapácsok zuhogásától, vashengerek dübörgésétől, acéltestek zörgésétől nem lehet hallani.

Valóban, e gyárnak nevezett vas- és tűzvárosban, a mely a maga épületeivel, műhelyeivel, raktáraival, udvaraival mintegy negyven ezer négyzetföld területet foglalt el a főváros külterületén, hátezer ember: férfi, gyermek, asszony küzdött napról-napra élethálót-csapat a betevő faluféltől tüzzel, gőzzel, vassal, tudósrarozott levegővel, embervérre szomjas gépeikkel.

Reggeli hat órákor ez a hátezer ember, mint karamba tóduló nagy nyáj, nyüzsgött a gyárnak északra néző főkapuja előtt. És a mikor a kapunk emeletmagasságú két szárnya megfordult karvastagságú sarkain, a munkások tömege zibongva hatolt be a térs es udvarra.

Az udvart egyfelől az igazgatósági épületnek oldalfala, másfelől egy sárga épület-szárny határolta, a melyben az orvosi szoba, a tűzország, a szivattyúház s a munkásoknak szolgáló nagy étkező helyiség volt elhelyezve. A főkapuval szemben hosszú szellős folyosóba látott az ember, egészen a hátszaserű kerek gépházig, a melynek közepén a szárnyú izomzatú acéloroszán, egy 700 lóerjű Compound-motor bombólt és rázkódott szüntelen.

A gépház mellett magaslott fel a maga nyers-tégias, koromlepte testével a gyárnak kémyri-iránya, a tizemeletes kúrtó, viselven tetején a vaspántban lefutó villámhárítót.

A gépházban lüktető acél-gőzgép két méter magas lendítő kereke perczenkint kétezer méternyi körpályán zuggott által.

Ez a harsogó motor volt az egész hatalmas gyári testnek szive.

Ettől a nagy acélszivertől futottak szét a műhely-csarnokokba, ezernyi munkásgéphez a transzmissziók hengerrudjai, kerekai, excenterei és surrogó szíjjai, képezvén méltó izom-és idegrendszerét a gépvisz gyári testnek.

Husz vasszerkezetű íveteltős csarnokba áradt szét a mozgóat erő a gépházból.

Egyszersmind innen áramlott ki mindenféle, elszigetelt sedronyokon rohanna át, az a mesés áram, a mely egy új világot nyitott meg az emberiségnek: a villamoság. Delejes hálózatával befogta a gyár minden zugát, parányi izzólámpákba éreztve fémszárait.

Mikor aztán estenden kigyúlt a sok száz Edison-lámpa, bevilágítván fehér fényével a zug-forgó gépeket, két zubbonyos, vagy övig meztelen munkás alakokat, a fekete szenes földet, idomtalan szörnyalaku körfűrészeket és züggőgepeket, lángzó kohókat, olvasztó-kemenzetteket, emelő darukát, mozgó hidakat, potrohos kazánokat, horgasfogu kerekéket, forgó láncokat, tüzás csigákat, rudakat és tömböket: akkor úgy

tetszett, mintha a pokolbeli ezeregyéjszakai meséknek valamely jelenete táruált volna föl a szemléelő előtt.

A husz műhely a főkaputól jobbra-balra eső tiz-tíz vasaltas mellékkapu tengelyében nyújtózt be a gyártelep mélyébe.

A legelső csarnokban nyugatnak a tizti kovácsok gőzkalapácsai dübörgöttek és lingszókat élesztő kohók, bugó fújtatók löveltek ott az emberpusztító melegt. Buzgóféjű állkőn fehérre hevített tengelyeket, koronákat pövényöztek a munkások, szabályos, ütemes csapatokkal sujtván a tüzés vasat, úgy hogy a vörösaranytüsztrák és vas-szállások szálok iverben pattogtak szerte és egyenletes, szaggatott, de folytonos vaszengés íjesztően töltötte be a műhelyt.

E csarnoknak középső kapujánál a fentemlített forró napon, egy delutáni öt óra táján, hét munkás iparkodott kiféle hengergétni vasrudat segítségével egy három méter magasságú, mélyzsis vaszorosut arra a kerekés kopura, a mely a tizti kovácsok műhelyétől a gépmechanikusok műhelyéig szipárnon futva, hordta a nehéz gép-anyagokat.

A nagy vaskoronát ketten-ketten rudakkal támasztották két felől, mert az egymásra rakott vasgerendák között egy darabon csak fennállva hegeritheték tova, hárman pedig nekidölvé mozgatták előre.

Ottihal Venantó, a ripácsos képű cseh származású munkavezető, néhány lépés távolaságról összefont karral nézte, hogyan küzdiök a hét ember az iszonyu vaskerekkel.

— Rácskay Ádám, — mordult reá dübösen a munkások közül a legöregebbre, — mit kapkolódik ide-oda, mint Bernát a mennykőhöz! Ne röstelje megfogni erősen, majd megáztán. De persze ha csak szimuláljatunk!...

Az ily durván megszólított munkás semmit sem félt, csak a maga melléne támasztva a vasrudat, a melylyel a kerekét tartotta, két bogos, vasportól szennyes kezét, a mely reszketett az erőfeszítéstől, kinyújtotta a munkavezető felé, mutatván, hogy már vérsere marta ki a feszítő vasrud.

Ottihal Venantó közelében a „gyilkos”-nak nevezett gőzkalapács mellett állott egy bölénynyaku, duzzadt vállú, közép természetű munkás, a kinek sötét arczbőrt még sötétebb tette a sűrű, felett tett szakál és az arra rátapadt szénporréteg.

Morócz Gergely volt az, a gőzkalapács gépésze, a ki kalapácsal a kezében bejárta a félvilágot és már husz éves vándorleregény korában egy tigris bátorságával és dübösségével küzdött a kommuné párizsi torlaszain. Onnan hozta emlékébe a hasadtas szélű, mély vágást, a mely a fülétől a szemesontig a bal halántéka alatt húzódtól keresztbe ercezáján. Kítünő és gyors munkás, de szilaj, daczos és Ottóhallal nem egyszer üteltet tengelyt. Most sem állhatta meg szók nélkül.

— Inkább bizony hadd lépjek én oda melléjök, mert így nem bírnak vele. Hiszen holtra fáradt már mind megannyi. Még utóbb baj lesz belőle.

A munkavezető arcját piros vérről öntötte el a harag. Szürös, barna szemét élesen szegyezte reá a közbeszólóra s vastag ajka alul kivicsorodtak egy kissé, széles fekete fogai, mint az alattomosan haragzó vérebéi.

— Fogja be a száját s lásson a maga dolga után. Mindig a másval törődik, a maga munkája meg abba marad. Talán egy regimentet állítsunk egy hitvány kerekéhez. Előre Rácskay, kifele a kerekkel.

A hét munkás nekifeszült.

A kerek ingott, mozgott, s úgy látszott, hogy enged az emberi erőnek.

A műhely földje egy talpalatnyi helyen arra felé hajlott el, a meről az öreg Rácskay tartotta rudjával a vaszorosut.

A kerek váratlanul gyorsabb mozdulattal reá hengeredett a kis lejtőre és abban a pillanatban néhány métermázsás testének egész iszonyu súlyával reá feküdt az öreg Rácskay vasrudjára. A nagy hőségétől és a reggel óta folyó nehéz munkától elcsigázott, bár izmos ötven éves ember megingott a vas-kolosszus terhe alatt.

Két karja megremegett, melle becsuklott s göröcsösen előre nyujtott nyakán az erek vastagon megduzzadtak.

Hördült egyet rekedten.

Azt akarta mondani a balkeze feől álló kövér, alacsony munkásnak, hogy nyomja oda vasrudja végét gyorsan az övé mellé.

De már nem ért reá kimondani.

Az egynyelvűt vesztölt kerekoszoru álllibbant Rácskay-felé.

Az alacsony kövér munkás megérezvén a kerek dübését, rómülten ugrott el oldalt, a zuhanó óriás elöl.

A szegény öreg Rácskay Ádám is lépett egyet visszafelé. De már későn.

Az oldalt, de ő felé előre is, zuhanó kerek egyet serdült vastalpan és ékvel válloncsapva az öreg embert, hanyat teriette. Majd néhány-szor ide-oda libbenve az ákkozat ropogó mellkasán, elfeküdt azon véletlenes testével.

Elnyujtott, emberöltőt, üvöltő kiáltás szakadt ki az öreg Rácskay torakából, a mikor a kerek zuhanást megérezte.

Olyan iszonyu sivitás volt ez, mint valamely hatalmas veszedelemben forgó mozdonyé, mely a következő pillanatban összezuott katkammell fog hordta a tölés oldalán.

A halálördítés hirtelen, erőszakosan, röfögés-szerű hörögésbe ment át, a mint a kerek lecsapot a mellkasra s a torokban és tüdőben vérfelvetőta a hangot.

A halálós üvöltés végimészette a műhely levegőjét és túlvitotta a boltozatot reszketelő vaszengést. Mintha egészire éállt volna a lélekzete a halálérméktől minden zakoló gépnek, dudoló fuvónak, bugó katlannak.

Mintha megdermedt volna minden ember, megszibbadt volna minden ütése emelt kalapács és egy hideg légrámatat rohant volna át dermesztően a forró műhelyben.

Fagyazott légrámatat: a halál.

Még egy pillanat előtt senki sem gondolt reá s ime itt van a gyárváros közepén, a tizti-kovácsok műhelyében.

Kegyetlen csontos öklével egyet csapot a tiz métermázsás kerekre és az engedelmelen vágódott le a szegény öreg ember mellére, oda préselt az a mocskos, szenes földhöz, mint a csapda egy szegény, törpe, cinczögő egeret.

S ott fekszik most vérszen. Melle lüktetve, iszonyuan zihál, lábával a szenes földet rugdalja ki maga alól, szétvetélt két keze remegő göröcsben vonaglik. Szennyes kék ingét csafatorka hasította a kerek éles karaja, úgy, hogy az összes szőrlor borított mell csupaszon fekszik és megdöbentő látványul mutatja a kulcsesontrol és bordákról lerongyolódott bőrt és húst, és a párolgó nyers vért, a mely sűrű erekben fut szerzetét a mellszörzet között, vastagon megfekszik az ingnek és ruhának rinceiba s átverődve íjesztős, piros foltokban az ingnek szövetén, fekete töcsökben ülepedik meg a műhely talaján.

Fuldokló nyüzsgéssel feküdt ott a hosszú őzbecsavarodott szakú Rácskay Ádám.

Másülöbelen szék, bronzszíni arczaba először bíborveresen tödült fel a vér nagy íjtedében, de már mikor a kerek hanyat vágta, visszazsaladt onnan szivére s tüdejébe, hogy kifécszelend, halálos foltokkal tarkítsa a gyilkos kerekét, a ruhát és földet. Hideg, kénsgára lett így a nemes vonalu rokonszemes arz egyszerre, a melyből a fuldokló kiáltásra szétnyitott kékes ajkák és egészen fénylő fogak tüntek szembe legerősebben. A torokból időről-időre habos vérhuborékok szálltak ki az ajakra és keskeny vonalakban futottak le az állon át a sűrű hullámok szaklára.

Igy hevert ott, iszonytató képe az erőszakos halálnak, a mely mint acélkörnyű, acélszerű óriás karvaly, süvöltő, fekete szárnyaival ott kering folytonosan a gyárak felett s hol ebbe, hol abba a műhelybe nyíllalék le vátalan, vilámlámsbes essél és a hova lecsap, egy-egy munkás rogy ott össze, tépett hussal, zuzott csontokkal.

A meglepetés percznyi némasága és dermedése után az elszörnyedésnek szibaja és mozgása futott végig a tizti-kovácsok műhelyén.

Gépeiket otthagya és szerszámokat eldobva, a munkások összeszaladtak mindenfelől a szerecselenség helyére.

Fejvesztve, sápadtan taszigálódtak össze-vissza és ajakról-ajakra szállott az ijedelmes iszonyu szó:

— Halál! Halál!

(Folytatása következik.)

# A HONVÉD

## e hó 20-án jelenik meg.

Boríték lapján pompás öt színnel festett képpel. A napnak legjelentősebb eseménye lesz megrajzolva e képen, művész kéztől. Sokszorosítását egy olyan szerkezetű sajtó végzi, mely csodás vivmánya az ujkor gépiparának. Roppant áldozatba került ennek a gépnek megszerzése, a melynek párja nincs ebben az országban s alig egy-kettő akad e fajtából a külföldön. Nem a tulzás mondatja ezt velünk. A szavunk igazáról meggyőződhetik mindenki, a kit kíváncsisága vagy érdeklődése elvezet a mi nyomdánkba, a hol ezt a csoda alkotást szíves készséggel megmutatjuk.

Nagy gondunk volt a lapnak belső tartalmára. Olyan gárdát toboroztunk a politikai és a társadalmi élet tollforgatóiból, a szépirodalom kitünőségeiből, a minővel nem dicsőíthetjük egyetlen ujság sem. Az ország határán túl is ismeretes nevek viselői írják majd lapunkba a vezércikkkeket; tárczairóinknak jelles tollát pedig régtől környezi a magyar nép kitünető ismerése.

Nincs osztlály, nincs testület, nincs hely ebben az országban, a melynek érdekei ne találának méltánylásra a mi lapunkban.

A beesületes munkának nincs egyetlen ága, a melynek gondozását a mi lapunk könnyelműen elhanyagolná.

Nincs oly beesületes törekvés, a mely elől a mi lapunk elzárkóznék, de nincs oly visszaélés, a melynek föderítésére, nincs oly gazság, a melynek elűrására a mi lapunk nem nyujtana segédkezet.

Gyors és kimerítő tájékoztatást adni mindenről: lesz a „Honvéd“-nek első rendű feladata. Nemesak a külföldön tartunk rendes levelezőket, de nincs zuga ennek az országnak, a hol ne állana részen egy-egy tudósítónk. Azok is, emezek is táviratban közlik velünk a legújabb, érdekes eseményeket.

Lapunk szépirodalmi részében s kiválóan regényrovatunkban is az a legfőbb törekvésünk, hogy *irodalmi magas színvonalon álló* közleményekkel bilineseljük le olvasóink érdeklődését.

A legkiválóbb és legkedveltebb írók fognak támogatni e törekvésünkben, a melynek fényes bizonyítékát adjuk azzal, hogy már lapunk első számában kezdjük meg egyik legkiválóbb fiatal regényírónk,

### Gonda Dezső

## EMBERVÁSÁR

czimű 3 kötetes eredeti társadalmi regényét,

a melyet e gyorsan és méltán népszerűvé lett jeles rovellista a „Honvéd“ számára írt. Ez érdekesítő, gyönyörű regényben, mely elejétől végig a fővárosban játszódik le, zamatos nyelvzettel; megragadó színekben, éles megfigyeléssel van megrajzolva a világvárossá fejlődő Budapestnek egész társadalmá, a maga lázas életével, pompájával és nyomorával, erejével és büneivel. Hatalmas mesteri képekben vonulnak el előttünk e nagy koncepczióju műben a főváros gyarai, kórházai, mulatóhelyei, szalonjai

és büntanyái; munkások, polgárok, papok, katonák és mágnások megkapó csoportokban lépnek elénk a megszólalásig hű rajzokban ugy, hogy csaknem minden egyes szereplőben régi ismerősünkre vélünk találni. Szóval: az „**Embervásár**“ czimű regényvel a melylyel lapunk regényrovatát egy csapásra előkelő irodalmi nivóra emeljük, az olvasónak oly művet adunk kezébe, melyet kezdettől végig, nem csak lázas érdeklődéssel fog olvasni, de a mely a legkényesebb izléssel is számot vet.

E regényvel egyidejűleg közöljük a

## VŐLEGÉNYGYILKOS

czimű amerikai regényt, a mely a csodás ujjvilágnak rejtelmes bűniet idegfejesítő mese keretében tárja föl az olvasó előtt.

Gondoskodtunk róla, hogy a hétnek pihenő napján, vasárnapon, mellékletekkel bővítsük „A Honvéd“-nek amugy is gazdag tartalmát. Az egyik mellékletnek ez lesz a czime: „**A csatlód**“. Telised tele lesz ez szórakoztató olvasmányokkal, a melyekben gyönyörűségét találja az asszony, a férfi, a fiatalja, az örege egyaránt.

A másik élezipap lesz s a czime: „**Dongó**“. A humornak kaczagtató, a satyrának metsző fegyvereivel ostorozzuk benne a politikai élet ferdeségeit, a társadalom fonákságait.

És jogos kíváncsisággal kérdezhetik, hogy ennek a rondkivül érdekes, változatos, tartalmas ujságnak mennyi lehet az előfizetési ára, mellékletekkel együtt.

Ismételjük, jogos kíváncsisággal, mert csaknem hihetetlen, hogy ezt az ujságot olyan potom áron vesztegessük, a minő az alábbi táblázatban olvasható.

### A „Honvéd“-nek az előfizetési ára:

Helyben:	
Egész évre . . . . .	10 frt — kr. (20 kor.)
Félévre . . . . .	5 frt — kr. (10 kor.)
Negyedévre . . . . .	2 frt 50 kr. (5 kor.)
Egy óra . . . . .	— frt 85 kr. (170 fill.)

➤ Egyes szám ára 3 kr. ➤

Vidéken:	
Egész évre . . . . .	12 frt (24 kor.)
Félévre . . . . .	6 frt (12 kor.)
Negyedévre . . . . .	3 frt (6 kor.)
Egy óra . . . . .	1 frt (2 kor.)

➤ Egyes szám ára 4 kr. ➤

A ki nem sajnál két krajczárt egy levelezőlapra; hogy „A Honvéd“-et mutatóba kérje, annak mi a lapot három hétig *teljesen ingyen megküldjük*.

Polgárok! Rajtatok áll, hogy a „Honvéd“-nek örök életet biztosítsatok!

Polgárok! Fizessetek elő a „Honvéd“-re.

„A HONVÉD“ kiadóhivatala  
VI., Révay-utca 14.